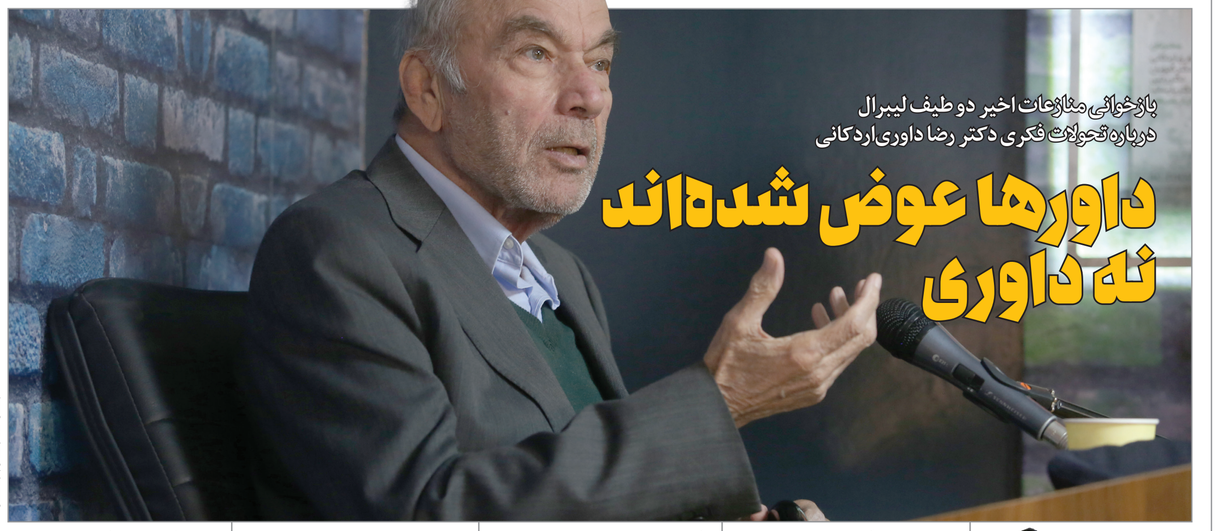

بازخوانی منازعات اخیر دو طیف لیبرال درباره تحولات فکری دکتر رضا داوری اردکانی

داورها عوض شده‌اند نه داوری

محمدعلی بیگی
دبیر گروه اندیشه

با قبول دعوت «دبیرخانه هم‌اندیشی علم دینی» توسط دکتر رضا داوری اردکانی و سخنرانی در نشست آن، بار دیگر بحث از تحول فکری ایشان رونق گرفته است. قریب به یک‌سال و نیم پیش هم که داوری دعوت این دبیرخانه را رد کرده بود، افراد مختلف به اظهارنظر در باب فکر و تحول فکری و آرا و اقوال دکتر داوری پرداخته بودند و خصوصاً رضا خجسته‌رحیمی در شماره ۵۸ «اندیشه پویا» مطلبی نوشت با عنوان «فیلسوف حکومت استثنایی اسلامی؛ که در آن مدعی دو تحول فکری برای داوری اردکانی شده بود:

۱. تحول فکر و هنگام انقلاب که او را به جایگاه «ایدئولوگ انقلابیون» رسانده بود.

۲. تجدیدنظرطلبی داوری و عبور او از استثناگرایی.

کسانی از بر یاخگویی به خجسته‌رحیمی برآمدند و مطالبی نوشتند، از جمله حامد زارع در روزنامه سازندگی مطلبی نشر با عنوان «سیوال با داوری: چه کسی ایدئولوگ انقلاب اسلامی بود؟» و آن‌ها مدعی شدند که عبدالکریم سروش ایدئولوگ و معلم انقلاب بوده و رضا داوری اردکانی. این لیبرال هنوز با خواهوار تجدد ولی به سبک روشنفکری مشروطه و پیش از آن، تجدد را در لفاف وبری (البته این را اسم «ایرانشهری» می‌بسندد) و به این ترتیب، رواج آن سر آن و سیطره‌ی بر درد، سر تورخ خنه مورباه‌ولتر آن‌ای مبحوند) گرچه در دفاع از دکتر داوری مقابل روشنفکرمآبی به هیچ آمده‌اند، به خیال خود با جدا کردن صاحب داوری از انقلاب، او را ترسرنه و اتهام را متوجه سروش کرده‌اند، حال که دفاع از دکتر داوری با کتاب‌هایی مثل «انقلاب اسلامی و تحول فکری عالم» یا «ناسیونالیسم و انقلاب» قابل کتمان و انکار نیست. اما عیب بزرگ این دسته آنجاست که مناقشه را به جدال سروش- پاسخ به ایدئولوژی‌ها سرنشتی منحصر دانسته، گمان برده‌اند پاسخ به قیامی علمی خجسته‌رحیمی میان اقوال ظاهرا معارض و متناقض داوری، که در جهت آشتی دادن مدعای «تغییر نظم داوری» ردیف شده بودند- با «خودنی» یا «سروش که مورد توجه است، ایدئولوگ و معلم انقلاب بود، نه داوری» ممکن است. در حالی که لازم است این نحو واجهه را فقط به مسئله نقلی خلاء دار، وجوه‌فلسفی بحث را نشان دهد؛[1] تا مشخص شود آیا مبانی فکر داوری تغییری کرده یا همان طور که داوری خودنشسته است: «من تغییر نکرده‌ام، زمانه تغییر کرده است»، به این معنی که مبانی واحدی در کار بوده و در شرایط متفاوت، پاسخ‌هایی متفاوت از آن استنباط شده است با آنکه بالکل مطلب به‌نحوی دیگر بوده است و پاسخی دیگر دارد.

از آنجا که تا کنون کسی به این میدان ورود نکرده، راقم این سطور، تپهور [که البته افراط است] به خرج داده و آن‌گاه که قرار مقدور او مناسب صفحات روزنامه («نه مجلات علمی و پژوهشی» است، مطالبی را گرد آورده تا نشان دهد داوری در به ابتدای انقلاب چرا تحول فکری شده و نه پس از انقلاب؛ بلکه حتی مسأله بر سر تغییر در شرایط و ثبات مبانی هم نیست و لازم است به نحوی دیگر به شرح موضع دکتر داوری پرداخته شود.

نزاع بر سر چیست؟

رضاخجسته‌رحیمی چند شماره پیش را انتشار «فیلسوف حکومت استثنایی اسلامی» در پاسخ به عبدالجواد موسوی ذیل عنوان «همچنان داوری، تشویخی درباره مباحثه» با عبدالجواد موسوی، نوشته است: «استدلال ما در نقدی که بر ایشان [عبدالجواد موسوی] نوشتیم همچنان به قوت خود باقی است و اینکه چگونه موسوی [نوشتیم همچنان به قوت خود باقی است و اینکه چگونه موسوی]